

ZARARLI RİSK ANALİZİ

ÖZET-2016

1- Genel Bilgi

Ülkemizde Zararlı Risk Analizi (ZRA) çalışmaları IPPC (International Plant Protection Convention) ve EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organisation) tarafından ortaya konulan standartlar çerçevesinde yürütülmektedir. Ülkemizde yürütülen ZRA çalışmalarında aşağıda yer alan 2 EPPO standardı temel doküman olarak kullanılmaktadır:

- PM 5/3(5) Decision-support scheme for quarantine pests- CAPRA Program (combining pest risk assessment and pest risk management)
- PM 5/5(1) Decision-Support Scheme for an Express Pest Risk Analysis

ZRA Konusunda aşağıda yer alan IPPC standartları da söz konusu çalışmalarda temel kaynaklar olarak dikkate alınmakta ve kullanılmaktadır:

ZRA ile ilgili ISPM'ler

ISPM 02	Framework for pest risk analysis
ISPM 11	Pest risk analysis for quarantine pests
ISPM 14	The use of integrated measures in a systems approach for pest risk management
ISPM 21	Pest risk analysis for regulated non quarantine pests
ISPM 32	Categorization of commodities according to their pest risk
ISPM 35	Systems approach for pest risk management of fruit flies (Tephritidae)

PRA: The process of evaluating biological or other scientific and economic evidence to determine whether an organism is a pest, whether it should be regulated, and the strength of any phytosanitary measures to be taken against it (IPPC/ISPM 2, 2007).

2- ZRA yürütülmesinin gerekçesi

a- Uluslararası Mevzuat (Sağlık ve Bitki Sağlığı Anlaşması-DTÖ/SPS Agreement of WTO)

Article 3-Uyum

Article 5- Riskin değerlendirilmesi ile sağlık veya bitki sağlığının korunmasında uygun korunma düzeyinin belirlenmesi

b- Ulusal Mevzuat

5996 Sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanunu

MADDE 15- (1) Bitki ve bitkisel ürünlerde zarar yapan organizmaların yurt içine girişi veya yurt içinde yayılmasını engellemek için aşağıdaki esaslar uygulanır:

ç) Bakanlık yabancı bir ülkede herhangi bir zararlı organizma görülmesi ve ülkemiz için risk teşkil etmesi durumunda, zararlı organizmanın türüne göre bu ülkenin tamamından veya belirli bir bölgesinden, bulaşmaya neden olabilecek bitki ve bitkisel ürünlerin ülkeye girişine ve transit geçişine,

tamamen veya kısmen sınırlama veya yasak getirebilir. Sınırlama ve yasak kapsamı daraltılabilir veya genişletilebilir.

(7) Bakanlık, işlenmiş olsa dahi bitki ve bitkisel ürünler dışında kalan, bünyesinde zararlı organizma taşıma riski bulunan diğer maddeler için de bitki sağlığı ile ilgili önlemleri almaya, uygulamaya ve uygulamaya yetkilidir.

MADDE 26-

(1) Gıda, yem ve bitki sağlığı ile ilgili işlemlerde, insan sağlığı ve yaşamının azamî düzeyde korunmasının sağlanabilmesi için, risk analizine dayanılması zorunludur. Risk analizi yapılmasına uygun olmayan ya da tedbirin niteliğine göre risk analizi uygulanamayan durumlarda bu hüküm uygulanmaz.

Bitki Karantinası Yönetmeliği

MADDE 7 – (Değişik: RG-04/05/2015-29345)

6) Ek-5'te listelenen bitki, bitkisel ürün ve diğer maddelerin beyan ve bitki sağlığı kontrolünün giriş noktasında yapılmasının mümkün olmadığı durumlarda belge kontrolü giriş noktasında yapılarak, ülke içinde başka bir yetkili kontrol yerine sevkine izin verilebilir. Bu gibi durumlarda;

ğ) Ülkemize Uluslararası Bitki Koruma Sözleşmesi (IPPC) kapsamında bitki ve bitkisel ürünlerin ithalatının yapılacağı ülkelerden ilk ithalatta veya bitki sağlığı şartlarının değişmesi durumunda, uluslararası bitki sağlığı standartlarına uygun zararlı risk analizi istenebilir.

MADDE 11 – (1) Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer alan karantinaya tabi zararlı organizmalar ile söz konusu listelerde yer almayan ve zararlı risk analizi sonucu Ülkemiz açısından riskli bulunan zararlı organizmaların ve bu organizmalar ile bulaşık olan bitki, bitkisel ürün ve diğer maddelerin ülkeye girişi yapılamaz.

MADDE 13 –(Değişik: RG-04/05/2015-29345)

(5) Girişi yapılmak istenen bitki, bitkisel ürün ve diğer maddelerin ek-1 ve ek-2'de yer almayan ve ülkemizde varlığı bilinmeyen herhangi bir zararlı organizma ile bulaşık bulunması halinde girişine izin verilmez ve zararlı risk analizi yapılır. Zararlı risk analizi sonuçlandırılıncaya kadar karantina tedbirleri alınır ve riskli bulunması durumunda girişine izin verilmez.

3- Ülkemizde ZRA İşleyiş Şeması

İthalat

- Ülkemize herhangi bir ülkeden bitki ve bitkisel ürün ithalatı yapılmak istenildiğinde ilgili firma Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü (GKGM)/ Bitki ve Bitkisel Ürünler Sınır Kontrol Daire Başkanlığına (BBÜSKDB) dilekçe ile müracaatta bulunur.
- Söz konusu ürün bahsi geçen ülkeden ilk kez ithal edilecek ya da söz konusu ülkeyle ve ürünle ilgili bitki sağlığı koşullarında değişiklik olduğu değerlendirildiği durumda BBÜSKDB tarafından Bitki Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığı'ndan (BSKDB) zararlı risk analizi çalışması yürütülmesi talep edilir.

- BSKDB ilgili ÷lkeye Bakanlık AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü aracılığıyla cevaplanmak üzere 2 sayfalık Zararlı Risk Değerlendirme Soru Formunu iletir.
- Gelen cevabi doküman BSKDB tarafından, zararlı risk analizi eğitimi almış Enstitü uzmanlarına değerlendirilmek üzere gönderilir.
- Enstitülerden gelen rapor incelenerek gerekli olduğu durumlarda ilgili ÷lkeden AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü aracılığıyla ilave bilgiler talep edilir. İlave bilgiye gerek olmadığı durumlarda ya da gelen ilave bilgi de enstitülerce değerlendirildikten sonra enstitülerce hazırlanan rapor BSKDB'na gelir ve BSKDB tarafından kendi değerlendirme ve tespitleri de dahil edilerek BBÜSKDB'na enstitü raporları ile birlikte gönderilir.
- BBÜSKDB tarafından söz konusu ürünün ithalatı ile ilgili koşullar neticelenir.
- Not: Ülkemize ithal edilecek tohumlarla ilgili Bitki Karantinası Yönetmeliğindeki şartların da yerine getirilmesi gerekmektedir.

İhracat

- Ülkeler kendilerine müracaat eden firmaların ithalat talebine istinaden e-mail aracılığıyla nppo@tarim.gov.tr adresine ya da resmi yazıyla Bakanlığımıza cevaplanmak üzere ÷lkelerine ithal edilmesi istenen ürünle ilgili zararlı risk değerlendirme sorularını/soru formlarını gönderir. Sorular/soru formları BSKDB'na ulaşır. (Firmalar tarafından bir ÷lkeye yapılmak istenen ihracatta herhangi bir ürün için ZRA talep edildiğinin Genel Müdürlüğümüze bildirilmesi ve söz konusu ÷lkeye ZRA raporu gönderilmesi talebi durumunda da ZRA raporu hazırlanarak ilgili ÷lkeye resmi yazı ile gönderilir.)
- Söz konusu soruların cevapları BSKDB tarafından ilgili birimlerden temin edilerek derlenir ve Zararlı Risk Analizi Raporları oluşturulur.
- Hazırlanan Zararlı Risk Analizi raporları söz konusu ÷lkelere iletmek üzere AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğüne gönderilir ve (mümkünse) e-mail aracılığıyla da cevaplanır.
- İlgili ÷lke tarafından ithalat şartları ortaya konulur ve gelen ithalat şartları BBÜSKD'ne gönderilir ve Bakanlık web adresinde yayınlanır.

Sınır Kontrol Noktalarında zararlı organizma tespiti

- İnspektörler tarafından yapılan kontrollerde ÷lkemizde varlığı bilinmeyen bir zararlı organizma tespit ve teşhis edildikten sonra Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne zararlı risk analizi yapılması amacıyla acilen bildirilir.
- "EPPO PM 5/5(1) Decision-Support Scheme for an Express Pest Risk Analysis" kullanılarak mümkün olan en kısa sürede hızlı ZRA yapılır ve sonuç Karantina Müdürlüklerine bildirilerek uygun görülen işlem gerçekleştirilir.